

Persialaisia jousimiehiä. Seinäreliefi kuningas Dareioksen palatsissa Iranin Susassa.

vuodessa oli Iranin ylängön ratsastajakansa onnistunut nujertamaan Assyrian, Babylonian ja Egyptin vanhat korkeakulttuurit, samoin Vähän-Aasian (nykyisen Turkin alueen) ja muita kansoja aina Intiaan asti.

Persian kuninkaat pitivät itseään neljän ilmansuunnan valtiaina ja halusivat hallita kaikkia maailman kansoja. Voitettujen kansojen piti jättää ”maata ja vettä” alistumisen merkiksi. Ainoat, jotka kieltäytyivät tottelemasta tätä kosmista järjestystä, olivat muutamat ”terroristivaltiot” etäisessä maailmankolkassa, jota sanottiin Euroopaksi.

Persialaissodat, kuten niitä kutsuttiin, alkoivat vuonna 499 eaa. kun Vähän-Aasian kreikkalaiset nousivat kapinaan persialaissortoa vastaan. Mutta vain kaksi vapaata kreikkalaista kaupunkia lähetti apua: Ateena ja Eretria Euboijan saarella muutama kymmenen kilometriä Ateenasta pohjoiseen. Alun menestyksen jälkeen kapinayritys murskattiin kuusi vuotta myöhemmin.

Nyt Persian kuningas Dareios käänsi katseensa Kreikkaan. Yksi hänen palvelijoihinsa sai määräyksen joka aterialla lausua: ”Herra, muista ateenalaiset”. Kesällä 490 lähetettiin 600 aluksen laivasto Dareioksen veljenpojan Artafernesin johtamana yli Egeanmeren. Sotaretkelle osallistui myös Ateenan syrjäytetty johtaja Hippias. Hänet oli syösty vallasta 20 vuotta aiemmin ja hän oli hakeutunut Persiaan. Nyt

Hopliitit taistelivat 30 kilon varustuksella

Maratonin voitto perustui paljolti kreikkalaisen jalkaväen varustukseen ja taistelutekniikkaan. Niin kutsutut hopliitit (tulee kreikan sanasta hoplon, joka merkitsee kilpeä tai sotavarustetta yleensä) kantoivat valtavaa poskisuojin varustettua pronssikypärää, pronssisia säärisuojuksia ja suurta pyöreää puukilpeä, joka oli silattu pronssilla ja vuorattu nahalla. Upseereilla oli pronssinen täyshaarniska, kun taas alaiset käyttivät rintapanssaria ja liinahaarniskaa, eräänlaista jäykkää paitaa jonka alahelma oli leikattu suikaleiksi liikkuemisen helpottamiseksi. Aseet koostuivat kaksi metriä pitkistä keihästä ja 60 senttiä pitkistä miekasta. Varusteet painoivat runsaat 30 kiloa.

Hopliitit järjestäytyivät taistelumuodostelmaan, niin kutsuttuun falangiin, joka oli noin kahdeksan riviä syvä. Taistelussa miehet seisoiivat niin tiheässä, että jokaisen miehen kilpi suojasi myös naapurin oikean kyljen. Kun joku ensimmäisestä rivistä kaatui, astui sijalle seuraava mies josta ja otti kaatuneen paikan. Kreikan kaupunkivaltioiden välisissä taisteluissa eivät tämän taistelutekniikan edut käyneet niinkään ilmi, koska kaikki sotivat samalla tavalla. Koska persialaisilta usein puuttuivat metalliset kypärät ja kilvet, falangi oli täysin ylivoimainen.

Kreikkalainen hopliitti pukee päällensä liinahaarniskan. Takana näkyvät hänen kypäränsä, miekkansa, keihänsä ja kilpi.

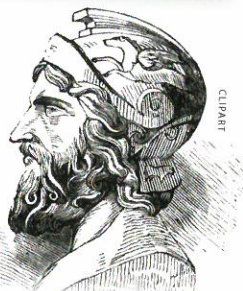
Tiesitkö, että...

Teatteritaiteen isä Aiskhylos (noin 525–456 eaa.) taisteli kreikkalaisten puolella Maratonissa. Hänen tragediansa Persialaiset vuodelta 472 eaa. on maailman vanhin säilynyt näytelmä.

hän toivoi pääsevänsä entisen kotikaupunkinsa kuvernööriksi. Retki alkoi suunnitelmien mukaan. Eretria vallattiin nopeasti kavaluksella ja kaupunki poltettiin. Sitten piti tulla Ateenan vuoro.

Ateenassa ei elätelty harhakuvitelmiä siitä, mikä oli odotettavissa. Jo

17 vuotta valtiomuoto oli ollut demokratia ja kansa oli valmiina taistelemaan vapautta. Niin pian kuin viesti persialaisten mihin noususta Maratonin lahdella oli saatu, lähetettiin sotajoukko yli vuorten tukkiamaan tie Ateenaan. Vaikka kaikki miehet 19:n ja 59:n välillä olivat asevelvollisia, ehdittiin saada koolle vain 9 000 sotilasta. Vielä 1 000 miestä yhdistyi heihin liittolaiskaupunki Plataiasta.

Miltiades sai kreikkalaisjoukkojen ylipäällikkyyden.

Spartalta pyydetään apua

Lisävahvistusten toivossa pikaviestinviejä Feidippides lähetettiin sotilasvaltio Spartaan pyytämään apua. Kahdessa päivässä hän juoksi 240 kilometrin matkan, vain saadakseen tiedon, että uskonnollisista syistä spartalaiset eivät voineet lähteä sootaan ennen kuin seuraavan täyden kuun aikana. Tämän vastauksen kanssa Feidippides juoksi takaisin Ateenaan yhtä nopeasti.

Maratonissa tilanne oli odottava. Puolet kymmenestä kansan valitsemasta sotapäälliköistä, toisin sanoen kenraaleista, ei halunnut käydä taisteluun. Yhdestoista, ylipäällikkö Kallimakos epäroi. Silloin astui esiin sotapäällikkö Miltiades. Aiemmin urallaan hän oli nimittäin taistellut yhdessä persialaisten kanssa. Hän piti tulisen isänmaallisen puheen, joka sai Kallimakoksen äänestämään hyökkäyksen puolesta.

Näin kreikkalaiset saivat yllätysmomentin puolelleen ja Miltiades joukkojen komennon päiväksi.

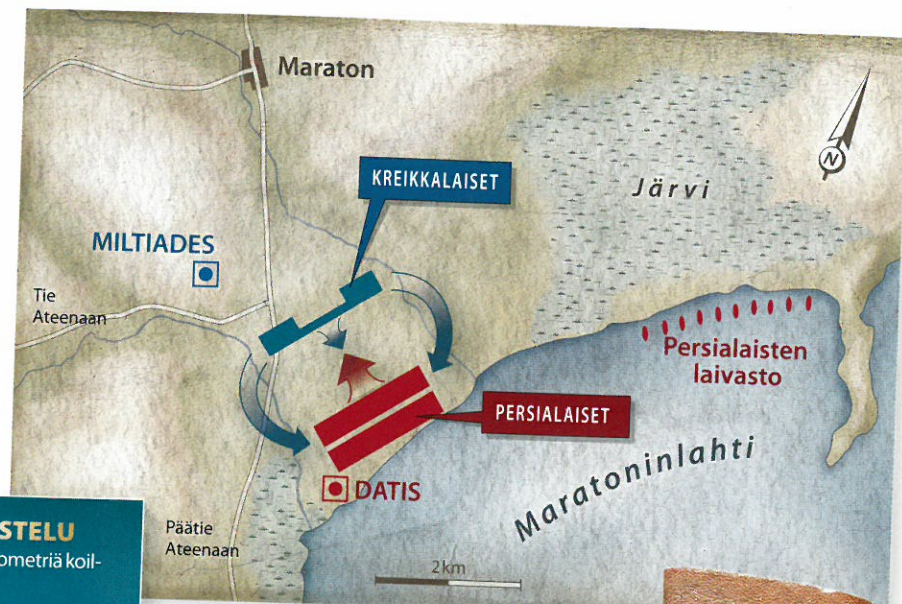
Ateenalaiset ylivoimaisia

Kun lähitaistelu alkoi, kävi selväksi, että ateenalaiset olivat ylivoimaisia, vaikka heitä oli lukumääräisesti paljon vähemmän. Kevyesti aseistettujen persialaisten jousista ei ollut enää mitään hyötyä, heidän tikarinsa ja vitsoista punotut kilpensä eivät pystyneet kreikkalaisten keihäille ja miekoille. Koska ateenalaiset olivat keskittäneet voimansa sivustoille suojautuakseen ratsuväeltä, persialaiset vangittiin pian tiukkaan pihtiotteeseen.

Saattaa olla, että tämä ei ollut suunniteltua — ateenalaiset eivät koskaan aiemmin olleet taistelleet näin suuren luokan vihollista vastaan — mutta lopputuloksen tietäen tästä taistelumetodista tuli malliesimerkki.

Ne persialaiset, joita ei ehditty iskeä maahan, pakenivat läheiseen järveen ja hukkuivat. Loppuja ahdistettiin laivoille asti, missä käytiin kiivaat taistelut. Kun kaikki oli ohi, oli yli 6 400 persialaista kaatunut, ateenalaisista vain 192.

Mutta uhka ei ollut suinkaan väistynyt.

MARATONIN TAISTELU

● Vuonna 490 eaa. 42 kilometriä koilliseen Ateenasta.

KREIKKALAISET
Päälliköt: Miltiades, Kallimakos
Vahvuus: noin 10 000 miestä
Tappiot: 192 kaatunutta

PERSIALAISET
Päälliköt: Datis, Artafemes
Vahvuus: noin 25 000 miestä
Tappiot: 6400 kaatunutta

Kreikkalaiset ryhmittivät enemmän sotilaita sivustoille ja heikomman yksikön keskelle. Hyökkäyksen kuluessa persialaisten joukkoja ahdistettiin sivustoilta ja kreikkalaiset saattoivat ympäröidä persialaisten pääjoukon. Sen jälkeen persialaiset pakenivat takaisin kohti laivojaan.

Kreikkalaisten onnistui vallata vain seitsemän persialaisten laivaa. Jos persialaisten laivasto purjehtisi Kap Sunionin ympäri, Ateena olisi suojaton. Lopen uupuneiden kreikkalaisten ei auttanut muuta kuin juosta henkensä edestä yli vuorien ja ryhmittyä rannalle Ateenan satamaan. Kun persialaiset tulivat perille, he ankkuroivat laivastonsa merelle. Seuraavana päivänä he purjehtivat pois.

Melkein kaiken, minkä tiedämme Maratonin taistelusta, on kreikkalaisen historioitsija Herodotoksen (484–420 eaa.) tekstiä. Hän kirjoitti teoksensa persialaissodista noin 40 vuotta sen jälkeen kun itse taistelu tapahtui ja perusti kertomuksensa suureksi osaksi suulliseen tietoon. Tiedot ovat paikoitellen epätasaisia. ▶

»Persia oli suurin imperiumi, jonka maailma siihen asti oli nähnyt ja sotilaallinen supervaltio, jolla oli uskottomat voimavarat»

Mahtava kuningas Dareios oli vakaasti päättänyt valloittaa Kreikan.